

Vorfundur Kvasis
29. og 30. apríl 2004

Vorfundur Kvasis, haldinn á Hótel Keflavík, fimmtudaginn 29. apríl 2004

Formaður stjórnar Kvasis setti fundinn og tilnefndi Ólínu Þorvarðardóttur sem fundarstjóra, Erlu Björgu Guðmundsdóttur og Jóhann Ingólfsson sem fundarritara.

Katrín Dóra kynnti því næst þema vinnufundarins sem var: „Framtíð og fjárhagsgrundvöllur fræðslu- og símenntunarmiðstöðva á landsbyggðinni“. Hún fjallaði um grunnverkefni miðstöðvanna, sérverkefni þeirra sem og önnur tilfallandi verkefni í samvinnu við svæðisbundnar stofnanir. Katrín Dóra sagði frá stefnumótunarvinnunni sem unnin var á árinu, meginmarkmiðum miðstöðvanna samkvæmt henni og gerði grein fyrir skipan starfshóps á vegum menntamálaráðuneytis og hlutverki hans.

Að erindinu loknu fól hún fundarstjóra að taka við stjórn fundarins.

Fundarstjóri kynnti fyrirkomulag fundarins og fól Líneik Önnu stjórn dagskrárliðarins: „Þekkingarsetur – uppbygging, ábyrgð og rekstur“

Líneik gerði grein fyrir hvernig þau Rögnvaldur Ólafsson, forstöðumaður fræðasetra Háskóla Íslands, unnu og gaf Rögnvaldi þvínæst orðið.

Rögnvaldur skilgreindi þekkingarsetur sem sambúð þeirra sem vinna að rannsóknum og menntamálum, vegna þess að háskólastarfsemi væri alltaf blanda af rannsóknum og kennslu. Hann sagði að undir þekkingarsetri ættu heima þrjár meginstólpar sem væru: rannsóknir, háskólanámssetur og símenntun.

Rögnvaldur fjallaði um hverjir tækju þátt í þekkingarsetrum, skipulag þeirra og þróun en það er mikilvægt að hafa í huga að þekkingarsetur eru frumleg hugsun og því ekki hægt að kippa inn tilbúnum lausnum annars staðar frá. Hann sagði að hlutverk fræðslu- og símenntunarmiðstöðvanna gæti verið að taka að sér samræmingu og stjórnun þessara mála í heild.

Hann sagði afar mikilvægt að skilgreina orð eins og: Háskólanámssetur, þekkingarsetur, staðbundið nám, fjarnám, netháskóli o.s.frv. svo öllum gæti verið ljóst fyrir hvað þau standa. Háskólanámssetur stendur fyrir háskólanám í héraði með aðgengi að háskólamenntun í héraði (fyrir eldri og yngri nemendur) að markmiði og þær aðferðir sem beitt verður felast í fjarnámi og staðbundnu námi. Þarfir ólíkra hagsmunaaðila eru líka mismunandi og taka þarf tillit til allra.

Símenntunarmiðstöðvamar verða að hugsa vel og gera upp við sig hvaða skipulag þær vilja hafa á samstarfi við háskólana, á hverju á að vera ábyrgð? Hvernig á gæðamati að vera háttáð? Hvaða vandamál þarf að leysa? Hvaða leiðir á að fara í skipulagningu námsins? Ætti að stofna netháskóla eða auka samvinnu háskólanna? Hvernig ætti verkaskiptingu að vera háttáð? Hvernig er kostnaðarskipting? Því það skiptir miklu máli varðandi hver á að borga hvað hvort kostnaður við fjarnám er meiri eða minni en við staðbundið nám.

Að lokum velti Rögnvaldur framtíðinni fyrir sér, hann sagði setrin hafa vaxið upp úr hugmyndum fólks á hverjum stað og kominn væri tími til að fólk færi að sameinast um að

læra hvert af öðru. Aukin samvinna símenntunarmiðstöðva gæti að hans áliti orðið mjög farsæl og þær gætu þannig að miklu leyti tekið við því hlutverki sem netháskólar hafa oft.

Líneik Anna þakkaði fyrir og kom með innlegg áður en farið var í umræðuhópa. Hún sagði nauðsynlegt að skilgreina eftir hvaða leiðum og fyrir hvað ætti að greiða í sambandi við þekkingarsetrin og háskólanámið. Hún talaði um þarfir háskólanema á landsbyggðinni, sagði vera að koma í ljós nýjar þarfir og tók sem dæmi þörf á undirbúningsnámi fyrir háskólanám, þörf á grunnnámi í heimabyggð og fleira. Það er nauðsynlegt að svara hversu mikla þjónustu á að veita og hverjir eiga að sinna þeirri þjónustu. Líneik fjallaði um þjónustu FNA við fjarnema, fjölda nemenda og tegund þjónustu sem veitt er á hverjum stað. Að lokum bað hún um að í umræðum yrði reynt að svara hvernig sjá má samstarfið um þjónustuna fyrir sér, sem og ábyrgðarskiptinguna milli háskóla, fjarnema og símenntunarmiðstöðvanna?

Hún sagði sameiginlegt verkefni vera eftirfarandi og það þyrfti að ákveða hvar hvert ætti heima:

- Menntabruin og tækniþjónustan
- Yfirlit yfir námsframboð
- Undirbúningsnám og grunnnám
- Samræming á framkvæmd prófa
- Samræmd gæði – mat og viðurkenning á námi

Fundurinn tók ákvörðun um að fara í umræður í stað vinnuhópa

Til umræðu voru eftirfarandi þættir:

1. Kostnaður og fjármögnun. Eftir hvaða leiðum kemur fjármagnið?
2. Þjónusta og aðstaða. Hvaða þjónusta, aðstaða og umfang, hverjir gera hvað og hversu víða verður þjónustan í boði?
3. Hvernig verður samstarfi símenntunarmiðstöðva og háskóla um aðstöðu og þjónustu við nemendur á landsbyggðinni best sinnt?

Sjá umræður á fylgiskjali

Að loknum umræðum var gert stutt kaffihlé en að því loknu bauð fundarstjóri Önnu Kristínu Gunnarsdóttur velkomna í pontu. Jón Hjartarson stýrði dagskrárliðnum.

Anna Kristín fjallaði um: „**Hvert er hlutverk og hver er fjárhags- og starfsgrundvöllur miðstöðvanna?**”

Anna Kristín sagði hlutverk hvernar miðstöðvar skilgreint í hverri skipulagsskrá fyrir sig því allar miðstöðvarnar væru sjálfseignarstofnanir. Í einföldustu mynd væru þær að reyna að gera íbúum og atvinnulífi kleift að standast samkeppni, takast á við breytingar, eflast og efla samfélagið.

Hún sagði menntun vera undirstöðu nýjunga í atvinnulífi, skila betri tekjum og áhugaverðari vinnu, þýða meira öryggi á vinnumarkaði, víðara sjónarhorn einstaklingsins og sterkari sjálfsmýnd en sjálfsmýnd er mikilvægur þáttur í þróun samfélagsins.

Hún sagði starfsgrunn miðstöðvanna byggjast á: Þróun atvinnulífsins, bæði staðbundið og á landsvísu, menntunarstigi á svæðinu, mannfjölda, landfræðilegum aðstæðum, byggðapróun, meðaltekjum og viðhorfi á svæðinu.

Varðandi fjárhagsgrundvöll miðstöðvanna skiptir opinbert umhverfi og stuðningur ríkisvaldsins miklu. Opinbert umhverfi er m.a. styrkjakerfið sem við búum við á Íslandi. Það er mjög ótryggt því við getum ekki vitað hvort verkefni verða styrkt eða hversu mikið. Stuðningur ríkisvaldsins er líka frekar ótryggur og þar liggur mikil vinna fyrir dyrum. Það þarf að ráðast í mikla skilgreiningarvinnu þar sem bæði ráðuneyti og símenntunarmiðstöðvar verða að leggja sitt af mörkum.

Anna Kristín sagði miðlun náms á háskólastigi vera háða ákvörðun háskólanna hvað varðar: framboð, lágmarksfjölda þátttakenda og kostnað af verkefnum. Hún sagði jafnframt ástæðu til að hafa áhyggjur vegna fjárhagsvanda háskólanna því það væru líkur á að hann bitnaði á fjarnámi. Hún sagði ekki ásættanlegt fyrir lítið sveitarfélag að ekki skuli hægt að bjóða upp á nám fyrir leikskólakennara fyrir einn nemanda vegna þess að ekki næst í sjö manna hóp en eins og staðan er í dag eru miðstöðvagnar algerlega undir háskólana settar með hvort, hvað og hvemig?

Hún velti upp þeirri spurningu hvort háskólanámið sé skrautfjöldur. Spurningunni svaraði hún með já og nei, það styrkir sjálfsmyndina og því er gott að því sé flaggað en það má ekki á kostnað annars eins og grunnmenntunarinnar. Staðan á landsbyggðinni er þannig að 40-50% íbúa eru aðeins með grunnskólapróf eða ekki það. Menntunarstig ungra Íslendinga er enn allt of lágt og mikið verk að vinna þar. Af þessum sökum er háskólanámið ekki brýnna en almennt grunnnám nema til að efla sjálfsmyndina.

Varðandi spurninguna um hvernig háskólanám sagði Anna Kristín mikilvægt að bjóða upp á það sem víðast, háskólanámssetrin væru því mikilvæg, líka sem stöðutákn, þannig að svæðin geti sagst hafa slík setur. Marmarahallir eru ónauðsynlegar en þó þarf aðstöðu fyrir fólk til að víða að sér þekkingu í ró og næði. Víða er verið að byggja upp slíka aðstöðu en þá á kostnað sveitarfélaganna, sem kallar á aðra spurningu. Hver á að standa undir kostnaði og hve víða? Það verður ekki auðvelt að fá breytingar á fjárframlögum til símenntunarmiðstöðvanna fyrr en búíð verður að leggja góða vinnu í að svara þeirri spurningu.

Að endingu sagði Anna Kristín háskólanám vera spurningu um jafnrétti og samvinna miðstöðva og ríkis nauðsynleg í því sambandi, því eins og stendur í stjórnskránni: „Öllum skal tryggður í lögum réttur til almennrar menntunar og fræðslu við sitt hæfi”

Jón Hjartarson tók við af Önnu Kristínu og beindi sjónum að tvennu:

- Hvemig og í hvaða andrúmslofti símenntunarmiðstöðvagnar urðu til
- Verkefni miðstöðvanna

Jón sagði fræðslumiðstöðvagnar allar grasrótarhreyfingu sem spróttar væru af þörf fólksins í kringum þær, vegna þess það vildi koma að málum og teldi það mikilvægt. Þetta væri auður sem ekki mætti tynast og okkar hlutverk að halda í það þegar kæmi að því að ákveða hvað yrði gert næst. Hann sagði miðstöðvagnar allar vera sjálfseignarstofnanir til að efla menntun, styrkja sjálfsmynd og félagsauð. Það væri líka stundum sagt um þær að þær séu eins og fjöltengi því um þær gilda engar sérstakar reglur, við getum stungið í samband mjög margvíslegum og mörgum aðilum og tengt þá saman til góðra verka (amöbueiginleiki miðstöðvanna). Jón sagði að í þessu væri einn af

okkar meginstyrkleikum fölginn, í hann þyrfti að halda og þróa áfram. Varðandi starfsgrundvöllinn væri hann góður að því leyti að það ríktu gríðarlegar væntingar til miðstöðvanna og á þeim væntingum ætti að byggja þróunina. Jón sagðist sakna fulltrúa sveitarfélaga í ráðherranefndinni.

Hann sagði grunnverkefnið vera til hjá hverri miðstöð og þau skiptu miklu máli. Eitt af þeim væri að hvetja til sí- og endurmenntunar sem hefur leitt til þess að fyrirtæki og stofnanir hafa í auknu mæli leitað til miðstöðvanna eftir ráðleggingum. Annað verkefni væri að hækka menntunarstig á svæðum okkar, sem væri eitt það mikilvægasta sem við þurfum að takast á við. Í nefndinni vildi hann að yrði fjallað um hvernig yrði best náð til þess hóps með minnsta menntun, til að efla hann því þar væru öryrkjar framtíðarinnar. Miðstöðvarnar veita ráðgjöf og upplýsingar, þær eiga að vera frumkvöðlar í þróun fræðslumála og fólk býst við því af þeim. Miðstöðvarnar reka skrifstofur, sveitarfélög skaffa húsnæði og miðstöðvarnar borga leigu eftir getu. Aðkoma atvinnulífsins er ákaflega misjöfn en það væri ástæða til að kalla það með einhverjum hætti til umræðna um þátttöku atvinnulífsins í sí- og endurmenntun. Jón sagði að ef fyrirtækin yrði nálgast rétt og á málefnalegum grundvelli væru miklir möguleikar þar. Að þessu sögðu opnaði Jón fyrir mælendaskrá.

Sjá umræður á fylgiskjali

Jón Hjartarson sagði niðurstöðuna þá að þörf sé á meiri umræðu og að taka þessa umræðu inn í þau nefndarstörf sem eru í gangi. Hann sagðist telja að umræðan myndi halda áfram enn um sinn. Þakkaði Önnu Kristínu sitt innlegg, fundarmönnum sitt og lauk þessum dagskrárlið.

Fundarstjóri þakkaði umræðustjórnendum, gestum og þátttakendum í umræðum og gerði hádegisverðarhlé kl. 12:15

Fundi framhaldið kl. 13:15

Fundarstjóri bauð Skúla Skúlason, starfsmannastjóra Samkaupa velkominn í ræðustól en fól Emil Björnssyni stjórn dagskrárliðarins: „**Hver er reynslan af starfi miðstöðvanna undanfarin ár?**”

Skúli gerði grein fyrir starfsemi Samkaupa um allt land og helstu áherslum í menntun þeirra starfsfólks. Mesta áherslu sagði hann á að þjálfra persónulega færni: Sjálfsþekkingu og sjálfstæði, samvinnu og aðlögunarhæfni, siðferði og símenntunarviðhorf. Sem betur fer er þjóðfélagið að breytast frá áherslu á bækur, síðan á þarfir kennarans og að síðustu einhverjar þarfir nemenda ef hægt er að taka tillit til þeirra samhliða. Skúli sagði tækifæri vera að opnast fyrir fólk til að mennta sig samhliða starfi. Hann sagði fólk ekki velja að starfa í verslun vegna köllunar í þá átt, oft væri sjálfsþekking og persónuleg færni ekki í hámarki og því helsta verkefni fólgið í að efla þá þætti. Grunnatriði í samfélagi nútímans er samvinna, samræming og færni til að vinna í hóp.

Skúli fjallaði um dagskrá Samkaupaskólans sem skiptist í stjórnendanámskeið, persónuleg námskeið og starfstengd námskeið.

Sem aðra menntunarvalkosti fyrir utan hefðbundna skóla, hefur Samkaup verið að nota ýmis námskeið á markaðnum eins og frá IMG, endurmenntun HÍ, HA, SÍMEY og iðntæknistofnun. Hann sagði alla þarfagreiningu grundvallaratriði og hlutverk miðstöðvanna í því sambandi mjög mikilvægt.

Samkaup kom að skipulagningu á verslunarstjóranámi á Bifröst sem er þriggja anna diploma-fjarnám. Hann sagði miklar vonir bundnar við það en fyrstu verslunarstjórnir munu útskrifast á næstu önn. Skúli nefndi líka að í deigluinni væri fagnám verslunarliða, sem yrði 338 klst. eins árs nám, byggt upp á samspili skólagöngu og vinnu.

Ástæða þess að Samkaup völdu símenntunarmiðstöðina sem samstarfsaðila var sú að þannig sáu þeir möguleika til að koma símenntuninni til fólksins.

Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum (MSS) sér um fræðslustjórn Samkaupa og aðstoðar við þarfagreiningu, uppsetningu námskeiða, val á námsefni, skipulag námskeiða, aðstoð við námsgagnagerð, aðstoð við kynningarefni, skráningu þátttakenda og á fulltrúa í 3ja manna skólaráði.

Skúli sagði reynsluna af samstarfi við símenntunarmiðstöðina í grunninn afar góð en öll skipulagning væri flóknari þegar námskeiðin þyrfti að miða að þörfum starfsfólksins. Hann sagðist telja að það yrði mikill missir af því ef bakslag yrði í því sterka neti sem er milli símenntunarmiðstöðvanna og erfitt yrði að leysa þeirra verkefni öðruvísi.

Varðandi spurninguna um hvort símenntunarmiðstöðvar gætu haft meiri áhrif til batnaðar á símenntun innan fyrirtækja, sagði hann fyrirtæki mjög upptekin af sínum eigin þörfum og ef símenntunarmiðstöðvar hefðu mikla aðlögunarhæfni og helltu sér í vinnuna með fyrirtækjunum, leiðbeindu þeim og aðstoðuðu við þarfagreininguna yrði það mjög sterkt.

Emil Björnsson tók við stjórn en sagði búið að koma inn á margt sem hann hefði ætlað að ræða.

Hann fjallaði almennt um þær níu fræðslu og símenntunarmiðstöðvar sem veita þjónustu á landsbyggðinni en margar þeirra reka námsver af einu eða öðru tagi. Þær voru stofnaðar sem svar við menntunarþörf á landsbyggðinni og aðdragandinn var háskólanám. Emil sagði menn hins vegar fljótt hafa komist að þeirri niðurstöðu að það þyrfti að undirbyggja grunninn til að hitt gengi. Þegar horft væri tilbaka hafi markmið miðstöðvanna verið að samræma krafta þeirra sem sinna símenntun, háskólanám, vera tæki í byggðapróun með gagnaflutningum, samgöngum og menntun, efla samstarf atvinnulífs og skóla, veita einstaklingum og fyrirtækjum ráðgjöf, greina þörf fyrir fræðslu og þjónustu og síðast en ekki síst að standa að og styðja við rannsóknir og vísindaiðkun.

Í dag væri hins vegar ljóst að áhersla miðstöðvanna er að færast yfir á þarfir nemenda og í framhaldi af því mætti velta fyrir sér hvernig umræðan hefur breyst í miðstöðvunum?

Í umræðu um menntunarstig í dreifbýli og þéttbýli sjáum við aftur og aftur að meiri menntun er í þéttbýlinu.

Emil sagði nemendur þurfa ýmsa aðstöðu og tók dæmi um aðstöðu sem þeim býðst í Vonarlandi, hjá Fræðsluneti Austurlands. Þar hafa nemendur náms- og vinnuaðstöðu, tölur í gagnasmiðju með sérhæfðum forritum, 14 fartölvur, þráðlaust netsamband, aðgang að þremur myndfundabúnuðum, ljósritunar- og prentaðstöðu.

Hann sagði nemendur þurfa, aðgang að húsnæði hvenær sem er, aðstoð við nám, námsráðgjöf, upplýsingaleit, millisafnalán, matar- og kaffiaðstöðu.

Emil gerði grein fyrir niðurstöðum viðhorfskönnunar um þjónustu við fjarnema þar sem rætt var við námsráðgjafa háskóla, forstöðumenn fræðslu og símenntunarmiðstöðva og fjarnema.

Varðandi **viðhorf námsráðgjafa** þá er þjónusta háskólanna við fjarnema mjög misjöfn, allt frá því að menn fái enga aðstoð og þjónustu og upp í að menn fái námskeið og fræðslu til að geta plumað sig í náminu. Niðurstöðurnar sýndu fram á þörf fyrir að bæta þjónustu við fjarnema eftir að nám er hafið. Þjónusta skólanna er of fjarlæg til að koma að gagni og þarna geta fræðslumiðstöðvarnar gegnt veigamiklu hlutverki í aukinni ráðgjöf.

Viðhorf forstöðumanna Fræðslu- og símenntunarmiðstöðva sýna að þeir verða lítið varir við ráðgjöf háskóla við fjarnema. Þeir vilja að miðstöðvarnar fái aukið hlutverk í ráðgjöf en ráðgjöf og aðstoð við fjarnema er annars eðlis en ráðgjöf við staðnema.

Ráðgjöfin er tæki til að „laða fólk til náms“, þrátt fyrir að hún nái ekki að efla tækni fjarnema þannig að þeir plumi sig í námi. Nemendur sem vinna einir eiga á hættu að flosna upp úr námi og aðstaða og ráðgjöf eru afgerandi fyrir farsæld í námi.

Viðhorf fjarnema sýndu að þeir eru almennt ánægðir með að vera fjarnemar og finnst fjarnám hafa yfirburði umfram staðbundið nám. Þeir upplifa þó misjafnan undirbúning og skipulag. Fjarnemar sögðu að hjá sumum skólum skortir allan undirbúning. Einnig kom fram að hóflegar og vel skipulagðar námslotur njóta vinsælda og að þjónustustofnanir háskólanna skipta fjarnema miklu máli. Þeim fannst frábært að hafa námsaðstöðuna á Vonarlandi – því ekki hafa allir aðstöðu til að læra heima auk þess sem það er einmanalegt að hima við heimilistölvuna og læra og mikilvægt að geta samsamað sig öðrum fjarnemum. Miðstöðvarnar skapa ákveðna tegund af akademísku umhverfi, sem er ekki og á ekki að vera samskonar og í háskólunum.

Könnunin sýndi fram á að hindranir sem fólk upplifði eru: Einsemd fjarnema, kostnaður við námslotur í heimaskólum, skortur á stuðningi, skortur á sérhæfðri aðstoð, skortur á aðstöðu, skortur á ákveðinni grunnfærni t.d. í tölvunotkun og upplýsingaleit, skortur á rekstrarfé vegna háskólanáms og skortur á námsframboði vegna fjöldatakmarkana.

Að lokum fjallaði Emil um ávinninginn, reyndar er skortur á tölfræðilegum upplýsingum en tölur sýna þó að fjarnemum við háskóla fjölgaði um 97% milli árana 2001 og 2002, fjárstreymi hjá miðstöðvunum hefur aukist og fjármagn hefur komið til frá aðilum atvinnulífsins. Umræðan og sú vinna við skráningu á raunfærni, sem hefur farið fram, verður að teljast jákvæð, sem og aukin þátttaka í símenntun, vitundarvakningin í fyrirtækjunum, aukningin á stuttu hagnýtu námi, menntunin sem nú býðst í atvinnuleysi og fjölmörg ný tækifæri til náms. Nýir markhópar í háskólanámi hafa komið fram og verið er að vinna í auknu jafnrétti til náms.

Emil sagði allt bera að sama brunni – aðstaða og þjónusta miðstöðvanna væri afgerandi fyrir farsæld fjarnema.

Að svo búnu opnaði Emil fyrir mælendaskrá

Sjá umræður á fylgiskjali

Að loknum umræðum tók fundarstjóri aftur við stjórn fundarins og bauð velkominn Helga Baldursson, verkefnastjóra fjarnáms við Tækniháskóla Íslands.

Helgi kynnti fjarnám á vegum Tækniháskólans. Hann sagði að farið hefði verið af stað með tvær greinar í fjarnámi, annars vegar Stafræna tækni og hins vegar stjórnun nýbreytni og tækninýjunga. Nemendafjöldinn væri 40 nemendur þrátt fyrir mjög stuttan undirbúningstíma.

Helgi sagði að í upphafi hefði hugmyndin verið að nota hefðbundið kennsluumhverfi, búið hefði verið að reyna að koma á hefðbundnu fjarnámi í tvö ár en það er nauðsynlegt að einhver beri ábyrgð á ferlinu og að festa það í sessi. Ekki var vitað hvaða tækni ætti að nota: Fjarfundabúnað, talsettar glærur, WebCam tækni og kennsluvef en farin var sú leið að nota talsettar glærur og kennsluvef. Skipulaginu er þannig háttað að staðnám og fjarnám er keyrt samhliða og staðnámið nýtt inn í fjarnámið og það samhæft þannig að ekki á að vera munur á því hvort menn eru í staðnámi eða fjarnámi.

Notaðar eru tvær til þrjár staðbundnar lotur á önn en þá er keyrt mjög stíft og Helgi lagði áherslu á að ekki væri prófað á vefnum því það væru ákveðnir gallar við það.

Samkeyrsla staðnáms og fjarnáms út frá tæknilegu sjónarmiði sýnir að staðnámið byggir á 3 önnum en fjarnámið tekur 6 annir og er keyrt á hálfum hraða. Nemendur eru teknir inn á haustin og geta komið inn í fjarnámið á hálfis árs fresti.

Helgi sýndi kennsluáætlun og sýndi hvaða fög eru keyrð á hverri önn og hvaða fög eru kennd í fjarnámi, einnig hvaða fög þurfa sérstaka undanfara.

Hann fjallaði um samskiptalíkan í rafrænu kennsluumhverfi en Tækniháskólinn er með miðlægan grunn sem þarf að geta hýst samskipti, fyrirlesari þarf að geta komið inn efni, líka nemendur og svo þurfa að geta átt sér stað einhver gagnvirk samskipti. Þetta sáu þeir fyrir sér í fjarnámsmöguleikanum.

Helgi sýndi tölvuumhverfið sem nemendur vinna í og þá möguleika sem það býður upp á. Hann sagði aðalvandamálið að koma í veg fyrir tvíverknað í tengslum við að vinna efni fyrir staðbundið nám annars vegar og fyrir fjarnám hins vegar.

Mannlegi þáttur fjarnáms lýtur að nemendum, kennaranum og stjórnandanum sjálfum.

Nemendurnir þurfa á ákveðnu skipulagi að halda, þeir eru oft haldnir ótta við nýja og framandi tækni, virkni hópa er mismunandi og félagslegi þátturinn mjög mikilvægur.

Það er mjög mikilvægt að sé ákveðinn taktur og festa svo nemendurnir upplifi ekki að þeir séu í lausu lofti í náminu. Félagsslegi þátturinn er efldur í gegnum fyrirtækjaheimsóknir og ýmsar uppákomur.

Kennarar:

Óöryggi, nýir vinnuferlar, ný tækni.

Stjórnandinn:

Samskiptahlutverk, upplýsingahlutverk, ákvörðunartökuhlutverk og eftirlitshlutverk

Niðurstaða

Reynt að vera með rafrænt kennsluumhverfi þannig að ekki skipti máli hvort nemandinn er í staðnámi eða fjarnámi.

Samhæft staðnám og fjarnám

Reynt að beita miðlum eins og talsettum glærum

Starfsþjálfun og hvatning

Helgi sagði þessa önn vera prófstein og hún myndi örugglega kenna þeim eitt og annað.

Fundarstjóri sagði formlega fundardagskrá tæmda og sleit fundi kl. 18:00.

Umræður á aðalfundi Kvasis, föstudaginn 30. apríl 2004

Umræða um skýrslu stjórnar

Iðunn

Segir kostnaðinn skiljanlegan vegna góðs starfs stjórnar og samþykkir hækkun

Baldur

Mælir með að hækkunin verði 40 þúsund til að rétta af halla.

Ólafur

Sagði augljóst að gætt væri aðhalds og ekki hægt að tala um mikla yfirbyggingu.

Katrín Dóra

Segir aukinn kostnað helgast af fleiri stjórnarfundum og fleiri stjórnarfundir koma til af fleiri verkefnum og erindum sem berast stjórn.

Iðunn

Sagði ljóst eins og áður að kostnaðurinn væri tilkominn vegna þróttmikils starfs stjórnar og ekki forsvaranlegt að stjórn vísi eðlilegum verkefnum frá. Hún sagði eðlilegt að hækka þyrfti árgjöld og ekkert athugavert við að þau færu í 100 þúsund.

Ólafur

Spurði hvort væri hægt að reikna með jafn mikilli vinnu á næsta ári og hvort þyrfti raunverulega að hækka árgjaldið svona mikið.

Katrín Dóra

Sagði að þar sem vinnan hjá Menntamálaráðuneytinu liggur fyrir sé fyrirsjáanlegt að fundum muni fjölga ef eitthvað er og ekki hægt að gera ráð fyrir umsvifaminni verkefnum.

Baldur Dýrfjörð

Lagði til að þetta væri samþykkt svona.

Umræður um starfsnefndarskil

Katrín Dóra

Sagði byggðarsjónarmiðum komið á framfæri við iðnaðarráðherra, hún hefði kallað eftir fundinum til að kynna sér okkar markmið og fá upplýsingar.

Ólafur

Þakkaði fyrir vinnuna í kringum plaggið sem farið var með til yfirvalda (var dreift fyrri daginn) fyrir næsta fund æskilegt vegna sjöunda liðar að leggja áherslu á að öll aðstaðan sé fyrir alla okkar nemendur og undirstrika að hún sé í grunnþjónustunni.

Jón Hjartarson

Spurði hvort ekki væri rétt að breyta nafni plaggsins og kalla þetta „verkefnagreiningu fræðslu- og símenntunarmiðstöðva á landsbyggðinni“. Hann óskaði eftir heimild fundarins til að breyta nafninu.

Baldur Dýrfjörð

Velti fyrir sér hvort ætti að álykta í tengslum við nefndina og skipan hennar. Af hverju er ekki fulltrúi framhaldsskólanna, hvert er hlutverk nefndarinnar o.s.frv.

Ólafur

Er sammála en vildi undirstrika að honum finnst ekki vera háskólaslagsiða.

Jón

Greindi frá upplifun okkar fólks af fyrsta fundinum, greinilega væri frá hendi formanns nefndarinnar vigtar háskólasjónarmið og verkefni mjög þungt svo greinilega þurfi að taka á og beita okkur til að koma grunnverkefnunum betur á framfæri þannig að þau verði höfð með.

Ólína

Tók undir með Baldri og sagðist gera ráð fyrir góðu samstarfi miðstöðva og framhaldsskóla

Ólafur

Sagði háskólamenntun fjármagnaða af hinu opinbera og við verðum að passa að lenda ekki þannig í umræðunni að við lendum ekki á milli háskóla og ríkisvaldsins varðandi okkar verkefni. Mikilvægt að passa að missa ekki umræðuna út í hvað miðstöðvarnar eiga að fá borga fyrir hvern nemanda t.d. í fjarnámi við HA.

Hann nefndi auk þess að komið hefði verið á framfæri greinilegum vilja Byggðastofnunar til að eiga samstarf við símenntunarmiðstöðvarnar og hann vildi koma þessu á framfæri við okkur.

Líneik

Sagði að tilefni stofnunar nefndarinnar voru háskólaverkefni, við leysum aldrei allan vanda/málefni miðstöðvanna í nefndinni. Ef við reynum það endar það þá ekki með því að við leysum engin verkefni

Katrín

Telur að það sé kergja Byggðastofnunarmegin. Þeir voru óhressir vegna kaupanna á menntabrunni. Við erum að bíða eftir að fundur, sem þeir boðuðu og var blásinn af verði boðaður.

Varðandi starfshópurinn spurði Katrín Dóra formann nefndarinnar hversu vítt nefndin myndi fjalla um málin (mjög litað af háskólaumræðunni) og fékk þau svör að ekki væri hægt að skoða málin nema skoða allt í heild sinni. Greina hver aðkoma menntamálaráðuneytisins eigi að vera í heild sinni að miðstöðvunum. Skiptingu framlaga og hvort við eigum að fá ákveðna fyrirgreiðslu í x ár. Út frá því er áhugavert að skoða hvort ekki ætti að orða ályktun til ráðuneytis um að við höfum ákveðnar áhyggjur af þessu.

Baldur

Sagði bréfið mjög vítt orðað varðandi hvað á að gera í nefndinni. Og því hefur hann áhyggjur af því að það eigi að taka of mikið og gleypa filinn í einum bita. Við ættum að senda ályktun til að lýsa áhyggjum af því hvernig vinnulagið sé.

Bryndís

Segir Byggðastofnun telji að boltinn sé hjá okkur. Kona sem er bæjarfulltrúi í Skagafirði og nemandi í fjarnámi hringdi til að láta vita að í húsnæði Byggðarstofnunar væri búnaður sem við gætum notað.

Jón

Sagði í sambandi við nefndina að hann varð fyrir vonbrigðum með að ráðherra skyldi ekki taka inn fulltrúa frá Sambandi sveitarfélaga. Því það er líka verið að fjalla um byggðamál og mikilvægt að þau samtök geti orðið ein af okkar sterku stuðningsaðilum og taki ábyrgð á okkar málum að hluta. Ef á að gera ályktun bað hann fundinn að hugleiða þetta samband við samband sveitarfélaga.

Katrín

Velti upp varðandi starfshópurinn hvort væri eðlilegra að óska eftir því að verkefnið yrði afmarkað betur.

Ólafur

Velti fyrir sér hvort sveitarfélögin ættu að óska eftir að koma að þessu. Annað að Byggðastofnun miðlar töluverðum peningum og rauði þráðurinn í byggðastefnu er menntun svo við þurfum að setjast niður og jafnvel stofna nefnd til að ræða við Byggðastofnun svo við lendum ekki í vandræðum. Lagði til að settur yrði saman hópur til að ræða við Byggðastofnun

Guðjón

Sagði varðandi nefndina að hún sé einsleit en það væri frekar erfitt stjórnsýslulega að ætla að fjölga í henni og líklegt myndi það skapa fleiri vandamál en færri. Okkar fulltrúar ættu frekar að leggja ákveðna línu og geta haft að baki ályktun frá þessum fundi. Það væri sennilega heppilegra að nýta landsstjórnarsamtökin til að taka höndum saman og fylgja málum eftir. Samband íslenskra sveitarfélaga er of mikið á höfuðborgarsvæðinu til að hafa raunverulegan áhuga. Ríkið á að greiða háskólamenntun, sveitarfélögin eiga að greiða tólmstundamenntun og atvinnulífið atvinnutengda menntun. Best væri ef hægt væri að koma að þrískiptum samningi.

Stjórn fékk það hlutverk í hádegi að koma einhverjum niðurstöðum á blað.

Umræður um stofnun heildarsamtaka um fullorðinsfræðslu á Íslandi

Ólafur

Spurði um hvert yrði framhaldið og Smári sagði að farið yrði yfir skipulagsskrár margra aðila og velta fyrir sér hverjir ættu að fá aðild að samtökunum.

Katrín

Spurði hvort væri byrjað að tala um hvenær stofnfundur ætti að vera. Smári svaraði því neitandi.

Helgi

Sagðist hafa verið í tengslum við norrænu samtökin FNV. Ársfundur FNV verður í Finnlandi 4.-5. júní n.k. Þátttaka er kostuð af FNV fyrir einhverja aðila ef hópurinn vildi velta því fyrir sér að koma að samtökunum með einhverjum hætti.

Katrín

Sagði að þeir sem vildu koma ályktunum á framfæri ættu að semja þær sjálfir.

Umræður um samstarf við Fræðslumiðstöð atvinnulífsins

Baldur

Segir það vera spurningu hvort ekki sé rétt að semja fyrir allar símenntunarmiðstöðvarnar. Hann segir skilmála Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins stífa en samt sé brýnt að ganga frá samningi við þá þ.a.m. um mat á námi o.fl. Hann segir að ef samið sé við Fræðslumiðstöðina eftir þeirra forsendum þá myndi það koma miðstöðvunum í of fastar skorður.

Ólafur

Segir Fræðslumiðstöð atvinnulífsins vilji láta símenntunarmiðstöðvarnar vinna eftir sínum forsendum. Hann telur rétt að gera frekar viljayfirlýsingu um óformlegt samstarf

Katrín Dóra

Telur rétt að senda Fræðslumiðstöð atvinnulífsins yfirlýsingu um samstarf við Kvasi til að liðka fyrir samningum og sýna vilja til samninga.

Umræður á vorkundi Kvasis, fimmtudaginn 29. apríl 2004

Umræður um: Uppbyggingu háskólanámssetra (þekkingarsetra)

Katrín Dóra

Ítrekaði að menn héldu sig við umræðuefnið hverju sinni og nú yrði sjónum beint að háskólanáminu

Arnór

Sagði mjög þarft að fá innlegg og umræður frá miðstöðvunum, því mál eins og hver væri þáttur miðstöðvanna í fjarnámi o.s.frv. væru óleyst. Þegar rannsóknir eru komnar inn og farið að tala um þekkingariðnað þá verður að skoða hlut sveitarfélaganna.

Varðandi netháskóla sagðist hann ósammála Rögnumvaldi, það þyrfti að hafa mól sem menn hafa geta bent á að er í netháskólunum. Það væri hægt að kalla vettvanginn sem verður stofnaður netháskóla þó sá vettvangur verði mótaður af þessum aðilum.

Ólína

Hvernig stöndum við að uppbyggingu háskólanám á landsbyggðinni og hvert er hlutverk símenntunarmiðstöðvanna í því samhengi. Misskilnings gætur í því að miðstöðvarnar séu að taka að sér hlutverk háskólanna og séu fræðslustofnanir. Þjónusta við námið, forsjá og ábyrgð á náminu er tvennt ólíkt og ljóst að miðstöðvarnar þurfa að koma með virkum hætti að uppbyggingu háskólanna. Þörfin fyrir háskóla á landsbyggðinni er alltaf að koma betur og betur í ljós svo það þarf að virkja úrræði til að koma til móts við þær þarfir. Verðum að velta fyrir okkur um leið og við tölum um strúktúr þekkingarsetra, hvernig hægt er að standa að því að fullnægja þörfunum annars vegar fyrir fjarnám en byggja um leið upp staðbundið nám til að uppfylla grunnþarfir. Háskólarnir verða að bera ábyrgð á háskólanámi. Það má ekki vera afsláttur á gæðum háskólanáms. Þetta tvennt þarf þó ekki að stangast á. Hún varaði við því að menn gleymdu þeirri lífssnauðsynlegu uppbyggingu sem staðbundið nám þarf á að halda. Lagði áherslu á að uppbygging fjarnáms sé til lítills án uppbyggingar staðbundins náms. Ekki flækja málin með of mörgum hugtökum sem ekki er skipaður sess.

Háskólarnir hljóta að bera ábyrgð á kostnaði og kennslu sem þeir veita, en það verður að sinna uppbyggingu símenntunarhlutans og fjármagna hann sérstaklega.

Stefanía

Velti upp nokkrum atriðum og skýrði hlið háskólanna. Gæði náms eru á ábyrgð háskólanna og ákveðnar leikreglur í gangi í því sambandi t.d. hvernig kennarar eru metnir hæfir. Samstarfsnefndin er samsett úr þremur ólíkum hópum, ríkisstofnanir HA, HÍ og THÍ, einkaháskólar og háskólar sem heyra undir landbúnaðarráðuneytið. Ekki mikið samstarf milli þessara hópa yfirleitt.

Fjarnema-fjarnáms umræðan er á villigötum. Hugtakið fjarnám er oft mjög þröngt skilgreint og nauðsynlegt að vikka það í ljósi nýrrar margmiðlunartækni.

Símenntunarmiðstöðvarnar ættu að horfa á hvernig hægt er að styrkja fullorðið fólk sem vill vera í háskólanámi en hefur klárlega aðrar þarfir en 16 ára nemendur.

Kostnaður er meiri við fjarnám, kennslukostnaður er hærri, það þarf sérstaka starfsmenn í skipulagningu og aðstoð og uppbygging ýmiss tæknibúnaðar og aðstöðu innanhúss verður að vera með hraðari hætti.

Fjallaði um vandamál vegna þröngra fjárlaga, nauðsynlegt að hafna nemendum, og spurning hverjir komast að. Hún sagði THÍ geta annað mun fleiri nemendum en skólinn þyrfti leyfi fyrir miklu fleiri nemendum.

Emil Björnsson

Varðandi samstarf miðstöðva og háskóla sagði hann að þyrfti að skapa traustan samstarfsgrundvöll. Hefur setið fundi þar sem hann fann meiri samkeppni en samstöðu. Kvasir er traustur vettvangur í sjálfu sér en stríðir við sama vandamál og miðstöðvarnar hann hefur ekki status og er hvergi skilgreindur í lögum eða reglugerðum. Það skortir því status þrátt fyrir að það sé líka styrkur í formi sveigjanleika en hraði uppbyggingarinnar hefur verið mjög mikill. Það þarf að skilgreina réttindi og skyldur félagsskaparins.

Inga Sigurðardóttir

Kom inn á fjármögnunina og aðkomu sveitarfélaganna. Þau hafa víða komið vel að háskólanáminu og stutt við símenntunarmiðstöðvarnar, eru jafnvel aðili að þeim. Það er ákveðinn þröskuldur fyrir samstarfi við sveitarfélögin. Þarf að velta fyrir sér hver ber skylduna til að greiða fyrir námið. Ósanngjarnt gagnvart sveitarfélögunum að sum þeirra eigi að greiða háskólanám en önnur ekki. Þau hafa komið að fjármögnun og víða með rausnarlegum hætti en það er þessi þröskuldur sem við verðum að vera meðvituð um.

Baldur Dýrfjörð

Velti fyrir sér hvernig skóli og nám framtíðarinnar verður. Skilin milli grunnmenntunar og símenntunar. Hingað til byggjum við skólana upp með mikilli formfestu en svo eru önnur dæmi um nemendum í námi í veggjalausum skóla. Ef við förum á viðamikni námskeið hjá háskólunum kosta þau mörg hundruð þúsund en ef við skráum okkur í dagskóla og tökum einn áfanga getum við gert það á tiltölulega vægu gjaldi. Hvernig á að forgangsraða, hverjir fá menntun fyrir lítið eða ekki neitt og hverjir eiga að borga?

Steinþór

Ef háskólarnir hefðu byrjað á að byggja fjarnám og síðan byggt upp miðstöðvar þyrftum við ekkert að velta fyrir okkur kostnaðarskiptingu. Eigum við að vera að leita að framtíðarlausn eða líta á þetta sem þróunarverkefni og leita að lausn til skemmri tíma. Á heimsvísu er þróunin hröðust í símenntun sem byggir ekki á neinum miðstöðvum.

Sólrún

KHÍ hefur hvað lengsta reynslu í fjarnámi.

Viðhorf til náms hefur breyst með hraðri tækni og múrar hafa fallið milli faga á háskólastigi þannig að fólk er farið að setja saman sitt eigið nám. Fólk getur núorðið tekið þverfagleg fög og hannað sitt eigið nám.

Finnst atvinnulífið vanta í umræðuna um kostnað og fjármögnun. Er ekki einhver grundvöllur fyrir því að atvinnulífið komi að uppbyggingu menntunar, byggðarlaginu til eflingar og hagsbóta?

Björg Árnadóttir

Spurði hvort sé þörf á skipulögðu samstarfi um framhaldsskólanám á landsbyggðinni og hvort símenntunarmiðstöðvarnar gætu sinnt því

Katrín Dóra

Fjarnemi er hver sá nemandi sem nýtir sér fjarnámsaðstöðu. Mjög mikilvægt að halda utan um þá nemendur og orðið fjarnemandi gott sem slíkt. Ljóst að háskólarnir vilja veita fjarnám og miðstöðvarnar vilja veita þjónustu. Það er líka ljóst að þetta kostar og það þarf að skilgreina hvernig á að bregðast við kostnaðinum í þessu sambandi. Það er arðbærara fyrir samfélagið að hafa mann í námi með vinnu en eingöngu í námi. Varðandi samstarfið og hvort ætti að vera formlegra samstarf er ekki spurning að það er mikil þörf á því hvað snertir marga þætti og ljóst að þarf að bregðast við því.

Jens Pétur Hjaltsted

Hvað eiga nemendur að greiða? Á ríkið endalaust að standa straum af menntun þegna sinna eða á ríkið að greiða fyrir þá sem eru í sínu fyrsta námi og hinir sjálfir að standa straum að sínum kostnaði?

Líneik Anna

1. Umræðan öll hnígur að því að námið og kennslan sé á ábyrgð háskólanna og þar með sé eðlilegt að þeir greiði fyrir það en eftir stendur að fjármagn vegna þjónustu við fjarnám kemur eftir öðrum leiðum.
2. Nemandi sem vill nýta sér þjónustu símenntunarmiðstöðvar verður að vera skráður. Allir fóru framhjá því að svara hversu víða þarf að veita þjónustuna
3. Það þarf að vinna í þessu samstarfi að móta það hvort sem það verður kallað netháskóli eða hvað.

Anna Kristín

Hlutverk símenntunarmiðstöðvanna eru skýr og þau eru skilgreind í skipulagsskrám hvernar stöðvar.

Jón Hjartarson

Kastar fram spurningunni, hvernig urðu símenntunarstöðvarnar til? Ekki má gleyma því að þær eru sprotnar upp úr grasrótinni af þörf. Þær auka félagsauð. Hann minnir á grunnverkefni fræðslu- og símenntunarmiðstöðva á landsbyggðinni.

Vorfundu 2004
Ummælu

Umræður um: Hver er reynslan af starfi miðstöðvanna undanfarin ár

Spurt hvernig hefði gengið að bjóða upp á annað nám en háskólanám og Emil svaraði því til að það hefði gengið mjög vel, háskólanámið hefði þó forgang og því hefði þurft að halda námskeið annarsstaðar þess vegna. Emil undirstrikaði að tekist hefði að skapa akademískt umhverfi fyrir alla sem sækja Vonarland (háskólanámssetrið á Austurlandi).

Katrín Dóra Þorsteinsdóttir

Velti upp spurningunni um í hvaða umhverfi miðstöðvarnar ættu að staðsetja sig því sennilega væri ekki sterkt að tengjast háskólanum of fast. Það getur verið að virka hjá Vonarlandi því ímynd þeirra sé nógu sterk til að þeir geti leyft sér annað varðandi staðsetningu.

Smári Haraldsson

Sagði háskólanám og aðra símenntun fara ákaflega vel saman, spurningin snérist um út frá hverju fyrirbærin væru hugsuð. Þau eru einstaklingsmiðuð og allir hefðbundnu skólarnir eru stofnanamiðaðir. Fólki sem sækir námsver er ekki að ganga inn í stofnun heldur inn í vinnulegt umhverfi. Hann sagði þetta fara vel saman og háskólanámið dregur vagninn. Fólki hittist, sér aðra í námi og það er mikill hvati.

Skúli Thoroddsen

Skortur á aðstöðu þýðir að það er ekkert að gerast þannig að símenntunarmiðstöðvarnar og kjarninn í kringum þær eru ákveðið andsvar við þörf fyrir menntað fólki og menntun fyrir fólki sem vill læra. Kallar á þróun, hvernig geta miðstöðvarnar bætt þennan skort á aðstöðu? Þegar símenntunarmiðstöðvarnar hafa farið svona mikið inn á háskólanámið var það til að svara ákveðinni þörf en fjarnámið stendur hins vegar ekkert og fellur með símenntunarmiðstöðvunum.

Rögnvaldur Ólafsson

Varðandi aðstöðuna skiptir ekki öllu máli hvort er um háskóla eða ekki háskóla að ræða, heldur aðstaðan sem slík. Aðstaða þar sem fullorðnu fólki líður vel að vinna að sínu námi. Rögnvaldur sagði nauðsynlegt að sækja ekki gögn í umræðu um tölfræði. Tvennt sem hægt er að sækja í þessari umræðu og það fyrsta er fjármagn en samkvæmt lögum er enginn opinber aðili sem ber skylda að fjármagna símenntun. Annað sem skiptir máli er "drive-ið". Annars vegar er hópur sem er minnimáttar og við þurfum að drífa áfram og hvetja og hins vegar erum við með hóp sem drífur sig áfram sjálfur. Við verðum að hleypa þeim fram sem hafa "drive-ið" en líka að hjálpa hinum.

Smári Haraldsson

Sagðist sammála Rögnvaldi. Við verðum að hafa nám nemendamiðað og háttu tækni í samræmi við þarfir nemendanna, sumir geta setið við tölvu heima hjá sér en aðrir þurfa aðgang að ákveðinni aðstöðu á ákveðnum tímum o.s.frv.

Inga Sigurðardóttir

Gerði, vegna ummæla Skúla Thoroddsen, grein fyrir starfsemi Símenntunarmiðstöðvarinnar á Vesturlandi. Hún sagði hægt að koma sér upp aðstöðu án þess að byggja hús.

Katrín Dóra Þorsteinsdóttir

Sagði nauðsynlegt að skoða sundurliðaða starfsemi miðstöðvanna einfaldlega svo hægt væri að áætla við hverju mætti búast í framhaldinu.

Verið að reyna að meta árangur þess starfs sem við höfum haft stuðning til að meta hvernig framhaldið geti orðið.

Umræður um kynningu á fjarnámi í Tækniháskóla Íslands

Smári Haraldsson

Finnst of mikil áhersla á að fjarnám sé hlutanám, sumir vilji einfaldlega fullt nám.

Rögnvaldur

Spurði um tæknilegar úrlausnir því það er erfitt að koma tölfraðilegum táknum til skila í gegnum fjarnámið og Helgi svaraði því til að rafrænar töflur gætu hugsanlega leyst þetta með hljóðskrá.

Líneik Anna

Sagði 20 nemendur hafa hafið þetta nám, sá hópur væri samansettur af nemendum sem ekki hafa áður nýtt sér upplýsingatækni og það geti staðið honum fyrir þrifum. Vildi koma á framfæri ósk um meiri kennslu í upplýsingatækni áður en fólk fengi að hefja svona nám.

Steinþór

Spurði um félagslega þáttinn og hvort væri samvinnuverkefni, hópavinna eða þess háttar? Helgi sagði svo vera í gegnum umræðuvefinn, sem væri eitthvað sem þyrfti að þróa betur þrátt fyrir mjög góða virkni í því, síðan snérist sá þáttur svolítið mikið í kringum símenntunarmiðstöðvarnar þar sem nemendur hittast til að fara yfir efnið og það hefur gefist mjög vel.

Varpaði fram hugmynd um verkefni sem byggir á að nýta þá aðstöðu sem er til staðar í mörgum bæjarfélögum og virkja þann drifkraft sem býr á staðnum og reyna að fara út í eins konar nýsköpun. Íþrótt og viðburðastjórnun. Hugmyndin kviknar út frá því að á stöðunum eru öflug íþróttafélög og íþróttastöðvar þar sem haldin eru gríðarlega umfangsmikil mót: Pollamót í eyjum, Halló Akureyri, stór skíðamót á Ísafirði o.fl. Þetta eru verkefni sem spretta upp úr grasrótinni. Mikil drift í mörgu fólki sem starfar fyrir íþróttafélögin og spurning um að virkja þá drift til að þjálfa einstaklinga á sama hátt og gert er í íþróttafélögum. Það geta verið einstaklingar sem væru kannski á atvinnuleysissskrá af líkamlegum ástæðum eða eitthvað annað. Þeir vilja “formúlera” þetta þannig að náminu yrði skipt í tvennt: Bóklegur hluti með greinum eins og verkefnisstjórnun og ýmsum praktískum áföngum og gera einstaklingana sjálfstæða í gegnum þetta. Þeir sjá fyrir sér sýningar og ráðstefnur í því sambandi. Þegar “Pilotverkefnið” er búið geta fleiri símenntunarmiðstöðvar komið inn í þetta því þá er hægt að flytja þekkinguna á milli staða. Þær gætu þá sérhæft sig í samræmi við aðstæður á hverjum stað. Þeir telja að þetta geti orðið landsverkefni, sem er hugmyndin.

Katrín Dóra sagði spennandi að sjá hvernig gengur hjá Visku. Mjög mikil reynsla orðin til í skipulagningu viðburða og hlýtur að vera hægt að nýta þá kunnáttu í þessu sambandi.

Umræður um: Hlutverk, fjárhags- og starfsgrundvöll miðstöðvanna

Katrín Dóra

Hefur talað hart fyrir grunnverkefnum okkar í okkar hóp. Við eigum mikið samstarf við svæðisvinnumiðlun. Fólk segir að atvinnulífið og svæðisvinnumiðlun eigi að greiða fyrir þjónustu okkar en hvatningarvinnan sem við þurfum að leggja í til að sé markaður og grundvöllur fyrir samstarfi þessara aðila stendur alltaf út af borðinu.

Iðunn Antonsdóttir

Kannski er hvatningarhugtakið stærsta grunnverkefni miðstöðvanna: Hvetja fólk til náms, stofnanir til að auka framboð náms og námsleiða, hvetja atvinnufyrirtæki og stéttarfélög til að standa með okkur í að efla nám í hvaða mynd sem er. Eðli málsins samkvæmt eru miðstöðvarnar í mjög misjöfnu umhverfi og fjárþörf alls staðar fyrir hendi auk þess sem starfsgrundvöllur þeirra er mjög misjafn. T.d. sagði Iðunn sitt starfssvæði vera svæði hins dreifða og fámenna. Litlu sveitarfélögin hafa ekki bolmagn hversu sem þau vilja, til að veita fé til fullorðinsfræðslumála. Að minnka lágmarkspátttöku og aðkoma ríkisins er ein af mjög fáum leiðum til að berjast fyrir jafnrétti til náms á svæði eins og því sem Iðunn starfar á. Atvinnulífið, stór fyrirtæki sem vilja leggja fé til þessara mála er ekki til að dreifa á þessu svæði. Mannauður og metnaður er mikill en háskólamenntun frekar undantekning en hitt. Námsframboðið hefur mikið tekið mið af því að brúa bil milli lítillar formlegrar grunnmenntunar og því að fólk treysti sér til að hefja æðra nám.

Sagðist vilja sjá jafnrétti til náms og menntunarmöguleika sem allra víðast en ekki endilega háskólanámssetur.

Arna Jakobína Björnsdóttir

Lýsti áhyggjum af fólkinu sem minnsta menntun hefur, það er í hættu á vinnumarkaði. Við verðum að huga meira að þeim og finna upp einhverskonar styrkingarnámskeið. Því orðin ákveðin mettun á því að fólk geti sótt háskólanám án einhvers undirbúnings. Hópurinn 16-24 er ákveðinn áhersluhópur, nauðsynlegt að brjóta upp námsmöguleikana og bjóða upp á fjölbreyttari leiðir sem henta fleirum. Bregðast við útbrunnum nemendum sem koma upp úr grunnskóla. Börn og unglingar í dag ganga ekkert beint í vinnu, þurfa starfsreynslu, tækniþekkingu o.s.frv. Breytingar miklar hjá fyrirtækjunum og þær bitna á fólkinu með minnsta akademíska grunninn og minnstu starfsreynsluna.

Anna Kristín Gunnarsdóttir

Sagði ýmis námskeið sérsniðin fyrir vinnustaði, það væri hins vegar ekki til neitt mat á þeim sem fólk gæti tekið með sér, fólk fær skírteini en námskeiðin eru hvergi metin inn í skólakerfið.

Spurði hvort fólk hefði tilfinningu fyrir því að vinnustaðatengda námið væri gott veganesti fyrir þá sem taka þátt í því.

Líneik Anna Sævarsdóttir

Sagði grunnverkefnið hjá sér vera að velta u.þ.b. 18 milljónum króna á meðan seld símenntunarverkefni veltu 22 milljónum króna, sem voru verkefni sem atvinnulífið og sveitarfélagið hafa verið að greiða fyrir.

Sagði brýnt að hafa með í umræðunni samstarf miðstöðvanna og framhaldsskólanna í títtnefndri hvatningarvinnu.

Varðandi meiri aðkomu sveitarfélaganna mega menn ekki gleyma hlutverki þeirra sem yfirleitt er ekki að taka þátt í rekstri óskyldra stofnana og lagasetningar ganga sífellt lengra í að banna að þau geri slíkt.

Rögnvaldur Ólafsson

Talaði um grunnmenntunin í landinu. Á Íslandi borgar ekki ríkisvaldið fyrir uppfærslu menntunar fólks á landsbyggðinni og hann sagði það sína hræðilegu tilfinningu að það væri ekki á okkar færi að breyta þessu, búið sé að taka pólitíska ákvörðun um að þetta komi ríkinu ekki við, atvinnulífið og sveitarfélögin þurfi að taka þann slag. Mikilvægt að reyna að breyta þessari pólitísku ákvörðun.

Katrín Dóra

Svaraði spurningu Önnu Kristínar. Vinnustaðanám hefur mikil áhrif á sjálfsmynd og hennar reynsla að þegar fólk hefði ekki reynslu af námi væri tengingin við starfið oft það sem aðstoðaði fólk við að fara af stað.

Sagði mikilvægt að mat á óformlegu námi gengi hraðar fyrir sig en hefur verið.

Fræðslumiðstöð Atvinnulífsins dregur vagninn í þessu verkefni.

Arna Jakobína Björnsdóttir

Kallaði eftir því að nefnd hannaði raunmat á reynslu og þekkingu vinnumarkaðsins.

Varðandi að búa til grunnnámskeið – vöxtur og þroski eða hvað á að kalla það. Ef svona námskeið eru sett upp á fólk venjulega greiða leið að styrkjum hjá sínum starfsmenntasjóðum.

Kristín Njálisdóttir

Sagði atvinnulífið hafa komið hressilega að símenntunarmálum undanfarin 3 ár og nefndi í því sambandi að þau samtök sem hún starfaði fyrir hefðu lagt í það 200 milljónir króna. Rekstrargrundvöllur fræðslusjóða var tryggður í síðustu kjarasamningum og sjóðirnir munu því eftir sem áður starfa að símenntunarmálum í samvinnu við símenntunarmiðstöðvarnar á landsbyggðinni. Kristín sagði sína sjóði hafa haft aðkomu að h.u.b. öllum grunnverkefnum símenntunarmiðstöðvanna með einum eða öðrum hætti.

Ólafur

Sagði frá verkefni sem er í gangi á Suðurnesjum þar sem atvinnulausu fólki (16 ára og eldri) er boðið upp á einingarbært bóknám annars vegar og hins vegar starfstengt nám á vinnustað. Boðið verður upp á þetta á tveimur stöðum, í fjölbrautarskólanum og hjá svæðisvinnumiðlun. Það sem er nýstárlegt í þessu er að fólk er að læra en heldur bótum á meðan.

Jens Pétur Hjaltsted

Ræddi skiptingu fjármagns til miðstöðvanna. 81 milljón fór beint til þeirra og 10,8 í FS netið. Varðandi grunnáherslur miðstöðvanna má sjá að mestur tími og fjármagn fer í háskólanámið, sem samræmist þó ekki markmiðunum með miðstöðvunum og það þarf að skoða.

Varðandi mat á raunfærni er nú mikil áhersla lögð á mat á óformlegu námi og mikið lagt í að finna leiðir til að meta kunnáttu starfsmanns sem t.d. hefur unnið allan sinn starfsaldur á einum stað.

Sagði að þeir sem klára framhaldsskóla á Íslandi eru að gera það seinna en í löndunum í kringum okkur. Þetta fólk er að sækja sér menntun á kostnað ríkisins.

Hulda Ólafsdóttir

Talaði um aðkomu ríkis og sveitarfélaga að fjármögnun náms og jafnrétti til náms. Hún sagði að ríkið styrkti enga fullorðinsfræðslu utan formlega kerfisins og sama ætti við um Reykjavíkurborg. Mikilvægt væri að setja þetta í heildarþakka og tryggja aðkomu ríkis og sveitarfélaga að fullorðinsfræðslu á landsbyggðinni. Fjallaði um grunnenntaskólann og hvernig hann sparar ríkinu hundruð þúsunda með því að mennta fólk sem fær menntun sem framhaldsskólarnir meta sem allt að heilsársnámi í framhaldsskólunum. Veltir fyrir sér að hve miklu leyti lágt menntunarstig á landsbyggðinni hefði með viðhorf til menntunar að gera og í framhaldinu hvernig væri hægt að vinna með það viðhorf.

Anna Kristín Gunnarsdóttir

Sagði að ef ekki verður meiri kröftum beint í grunnenntunina hljóti þörf fyrir háskólanám að mettast fljótt. Það er búið að vinna árum saman að því að hækka menntunarstig í gegnum vinnustaðamenntun en meðan það er ekki metið kemur það hvergi fram í neinni tölfræði og þjóðin heldur áfram að vera jafn ómenntuð á pappírnum.

Jón Hjartarson

Segir vera þörf á umræðu um þessi mál og að taka þurfi þessa þætti inn í nefndarstörf.

Katrín Dóra kynnti þema vinnufundarins

Fjallaði um grunnverkefni miðstöðvanna

Hvetja til þátttöku í hvers konar síð og endurmenntun

Að hækka menntunarstig á svæðunu

Að tryggja fjölbreytt námsframboða á svæðunu

Að veita aðgang að upplýsingum og kynna námsmöguleika

Að veita ráðgjög

Að vera frumkvöðlar í þróun færðslumála

Að koma upp og reka aðstöðu fyrir starfsmenn og nemendur

Sérverkefni

Miðlun háskólnámsí samvinnu við háskólastofnanir á ísl

Rekstur háskólasetra

Miðlun frhskólanáms

Jöfnun námstækifæra

Íslenskukennsla fyrir nýbúa

Ný tækifæri til náms

Átaksverkefni að undirlagi mmr

Önnur tilfallandi verkefni í samvinnu annarasvæðisbuninna ríkisstofnna, framhaldsskóla

Kom inn á stefnumótunarvinnuna

Ekki að taka og hátíðlega en engu að síður mikilvæg vinna

“Hlutverk SÍMÍS er að auka þekkingu innan svæðisins og skapa til þess skilyrði”

Framtíðarsín

Símís er miðja í þróun og miðlun þekkingar á sæpðinu og fyrsti kostur íbúa og atvinnulífs í öflun hennar

Meginmarkmið

Tryggja fjármagn til lengri tíma

Efla samstarf við keppinauta og samstarfaðila

Styrkja innviði miðstöðvanna (fjölgun starfsfólks)

Auka hlut símenntunar í samfélaginu

Markaðssetja námsframboð

Halda utan um þá sem byrjaðir eru í námi og skapa þeim aðstöðu

Nemendur geti sótt námið í vinnutíma

Að námið verði ídýrara

Ná til þeir sem hafa litla eða enga menntun

Viðhorfsbreyting

Endurmenntun kennara - kennsla fullorðinna

Efling faglegra þátta – virkja heimafólkið í að kenna

Þetta eru atriðin sem komu sterkust fram í umræðunni

Opinber stuðningur við skipulag og uppbyggingu aðstöðu til fjarnáms utan höfuðborgarsvæðisins

Katrín Dóra gerði grein fyrir fulltrúum starfshóps á vegum mmr um

Nefndinni er einkum ætlað að gera tillögu um það hvaða megin sjónarmið verði lögð til grundvallar þessum stuðningi almennt, þannig að samræmis og jafnræðis sé gætt

varðandi þá aðstöðu sem þeim sem stunda framhalds- eða háskólanám í fjarnámi, er skipuð til að stunda nám sitt.

Nefndin skal á grundvelli þeirrar reynslu sem fengin er að starfrækslu símenntunarmiðstöða á landsbyggðinni...

Þá skal nefndin fjalla umhlutverk og fjárhags og starfgrundvöll símenntunarmiðstöðvanna m.a. við miðlun kennslu á háskólastigi

Nefndin skal einnig fjalla um uppbyggingu sk. Háskólanámssetra á landsbyggðinnig og gera tillögu um hvernig henni verði háttáð og hvernig fara eigi með ábyrgarverka- og kostðarksiptingu aðila í héraði, rískivaldsins og einstakra háskólastofnana

Rögnvaldur Ólafsson Uppbygging háskólanámssetra/þekkingarsetra

Hann sagði talað um að koma á metnaðarfullu háskólastarfi um allt land, ekkert ætti að gutla það yrði engum til góðs og hann taldi ástæðu til að ítreka þetta atriði. Til hvers er háskóli, hvað á að gera með honum.

. Fjarnám og staðbundið nám eru hugtök sem mikið hafa komið upp í umræðunni og talað um að æskilegt sé að kennt sé á staðnum ekki bara í fjarnámi. Það er álit þeirra sem starfa í geiranum að skólunum hafi fjölgað dálítið mikið, það er æskilegt að ná náminu í hérað en það þarf að hugleiða hvernig það er gert og mikilvægt að hafa í húga að það þarf að gera hlutina vel.

Hvers vegna rannsóknir og menntun?

Eðlilegt að hafa rannsóknirnar saman, hugmyndin að auka við uppbyggingu á náminu og tengja við það þá rannsóknarstarfsemi sem er í héraði.

Hverjr taka þátt í þekkingarsetrum?

- Rannsóknarstofnanir eða útibú þeirra
- Náttúrustofur (Má læra ýmislegt af þessum um hvernig væri hægt að byggja upp kerfið á bakvið starfsemi miðstöðvanna, fjármögnun er t.d. tryggð)
- Háskólar
- Einstök rannsóknarverkefni
- Þjónustustofnanir
- Þróunarstofur (hafa sama kost og náttúrustofur að það liggur að baki þeim ákveðinn lagarammi og gott að horfa til þeirra framkvæmdakerfi um hvernig hægt er að fá lengri tíma fjármögnun o.s.frv.)
- Símenntunarmiðstöðvar
- Aðrir sem vinna að menntamálum

Skipulag og stjórnun þekkingarsetra

Þekkingarsetur eru frumleg hugsun, þess vegna er ekki hægt að kippa tilbúnum lausnum annars staðar frá, við verðum að vera frumleg og sýna frumkvæði.

- Þurfum að ákveða hvernig yfirstjórn á að vera háttað
- Það þarf að taka tillit til óska um m.a. forræði í heimabyggð
- Það þarf að ákveða áhrif ríkisvaldsins, ekki gott að hafa of mikil áhrif en þó þarf að vinna þetta, það þarf ákveðið fé, eftirlit, markmið og skil á því hvað hefur verið unnið og einhver lagarammi verður að vera til. Þessi áhrif ættu þó að vera hófleg
- Fjármögnun reiknað með að ríkið sjái um háskólasetrin en varðandi þekkingarsetrin ættu sveitarfélögin að koma að málum líka. Þetta er ekki bara spurning um peninga heldur gefur það starfinu meira gildi ef heimamenn leggja í það og stjórna því á einhvern hátt.

Nauðsynlegt að skilgreina orð

Þekkingarsetur, koma öllum í eitt hús

Háskólanámssetur, aðstaðan fyrir þá sem eru að nema í háskóla.

Fjarnám, allt nám sem kemur annars staðar frá

Staðbundið nám, væri ekki hægt að hafa eitthvað af háskólanámi í fjarnámi með kennurum á staðnum

Netháskóli, útskýrir á effir

Mikilvægi staðbundinnar þekkingar m.a því nútíma þjóðfélag verður æ flóknara

Háskólanámssetur

Skipulag kennslu og náms(samvinna háskóla um framboð á námi, fjarnám staðbundið nám

Skipulag sem snýr að nemendum (aðstoða af ýmsu tagi, aðstoð við nemendum)

Hægt að læra af öðrum. Netháskólar hafa t.d. starfað lengi í USA sjá.

Hvaða skipulag á að vera á samstarfi háskóla landsins?

Við þurfum að tryggja sem best aðgengi að menntun, tryggja jafnan aðgang að námi, hafa kerfi sem hentar best fjarnemum og við verðum að tryggja besta fjármögnun náms. Netháskólar koma upp í hugann þegar þessu er velt fyrir sér. Amerísku fylkin hafa verið með tvö kerfi, stofnun sem samræmir og kemur fram fyrir hönd skólanna við nemendum og hins vegar að nemendum hafa beint samband við skólana. Það á eftir að taka á því hér hvaða kerfi á að vera með. Í augnablikinu sagði Rögnvaldur það sína skoðun að ekki ætti að stofna netháskóla. Það séu til aðrar leiðir, annar svegar á að reiða sig á símenntunarmiðstöðvarnar og þeirra net og hins vegar á háskólana og þá starfsemi sem þar fer fram. Það fundarmenn að hugsa þetta vel og sína stöðu í þessu hvernig viljum við hafa samstarfi okkar við skólana o.s.frv.

Á hverju þarf að vera ábyrgð?

Að tryggja gæði námsins, landið stendur ekkert mjög vel í þessu því það er minna eftirlit hér en annars staðar. Í flestum löndum er gæðamat og skilgreint mjög stíft hvað er háskóli mmr er að reyna að koma þessu á en það er ekki orðið virkt. Það verður að vera til samræmt mat þannig að nemendum fái námskeið rétt metin á milli skóla.

Þjónusta við nemendum

Aðstoða til náms

Fjármögnun námsins, kemur að því aftur

Hvaða vandamál þarf að leysa?

Fjármögnun, framboð náms í fjarkennslu, samræmingu á milli háskóla, gæta hagsmuna fjarnema

Skipulag námsins, hvaða leiðir á að fara?

Netháskóli með réttindi til að útskrifa eða Auka samvinnu háskólanna

Gæðin tryggir einungis háskóli, því aðrir hafa ekki réttindi til að útskrifa með sama hætti.

Óþarfi að fjölga háskólum (aukin samvinna væri farsælli)

Verkaskipting:

Háskólarnir kenna en símenntunarmiðstöðvarnar sjá um aðstöðu fyrir fjarnema. Þetta er þó flókið því eitt er að læra námsefni en annað að læra að vera í skóla og símenntunarmiðstöðvarnar hafa hlutverk í því

Rögnvaldur talaði um erfiðleikana við að skilgreina t.d. fjarnema. Það skiptir máli að skilgreina það rétt, t.d. til að geta sagt hvað eru margir fjarnemar, hvað erum við að

Þjónusta marga og hvað getum við farið fram á mikla fjármuni vegna þeirrar þjónustu. Fjarnemar eru þeir sem búa langt frá skólunum og geta ekki mætt daglega, það er líka fólkið sem nýtir sér aðferðir fjarnáms til að læra.

Kostnaðarskipting

Í því skiptir máli hvor kostnaður við fjarnám sé meiri eða minni en við staðbundið nám.

Ef hann er minni er eðlilegt að háskólarnir borgi fyrir aðstöðuna því þá eru þeir að spara á fjarnáminu og ættu að borga símenntunarmiðstöðvunum fyrir aðstöðuna.

Ef hann er meiri, hver á þá að borga og hvernig?

Það kom upp vangavelta hvort ekki þyrfti fyrst að skilgreina þjónustustigið áður en hægt væri að tala um krónur og aura.

Rögnvaldur sagði að peningarnir ættu að fara til símenntunarmiðstöðvanna (hans skoðun) því þær hafa kostnaðinn, þar er mest þörfin og þar er verið að einbeita sér að þessum rekstri.

Framtíðin

Setrin hafa vaxið upp ú hugmyndum fólks á hverjum stað

Kominn tími til að læra hvert af öðru (hvað hefur tekist vel, hvað hentar mínu fólki?).

Gott að búið er að skipa nefndina og vonandi tekst henni að gera þetta.

Aukin samvinna símenntunarmiðstöðva gæti verið mjög farsæl og þær gætu tekið upp mikið af hlutverki sem netháskólar hafa oft.

Fjarkennslustaðir

Það eru 30-40 staðir á landinu þar sem er aðstaða fyrir fjarnám og víðast geta

landsbúar komist í fjarkennslu á tiltölulega stuttum tíma

Fyrir nokkrum árum var erfitt að sjá fyrir sér að þróunin yrði svo hröð sem raun hefur borið vitni.

Hversu mörg háskólanámssetur?

Þetta þarf að hugsa mjög vel, eitthvað kerfi, einhver rök, hversu mörg, hversu sterk o.s.frv.

Líneik Anna

Námsframboð í fjarnámi, háskólar hafa kostað kennsluna og símenntunarmiðstöðvarnir afganginn með örfáum undantekningum
Það eru að koma í ljós nýjar þarfir svo sem þörf fyrir undibúningsnám fyrir háskólanám – frumgreinadeildir

Þörf fyrir grunnnám í heimabyggð

Nám sniðið að þörfum einstaklinga – samsett frá mörgum deildum og eða háskólum
Þarfir framhaldsnema fyrir tengsl við fyrirtæki og stofnanir vegna verkefna
Þérfærðipækking frá setrum til skóla (hver borgar fyrir kennslu frá landsbyggðinni til skóla?)

Nám frá erlendum háskólum

Þjónusta og aðstaða

Þarfir fjarnema:

f.o.f. háskólasamfélag háskólaumhverfi (uppl. Um nám, myndfundir, hópvinnaaðstöðu próf, gagnasmiðju, tækniástoð, sérhæfð ástoð, lesaðstaða, kynning á námi, námráðgjög, tengsl við skóla

Við þurfum að svara:

Hversu mikla þjónust

Hhvaða fjármagn er vilji til að leggja í þjónustu?

Hversu víða á að veita þjónust

Hverjir sinna þjónustunni

Hvað er fjarnemi og hver ber ábyrgð og kostnað af þjónust sme hann fær utan háskólanna. Nauðsynlegt að nemandinn sé skráður með formlegum hætti áður en hann mætir í próf. Lykilatriði að um leið og fjarnemi er skráður í háskóla sé hann líka skráður í þjónustu hjá miðstöð ef hann ætlar að nýta þjónustu þar.

Hvernig erum við að sinna þjónustuverkefnum?

Í námsverum af úymsum gerður

Í háskólanámssetrum og með umsjón með fjarnámi